

INTERVIEW FRANS TIMMERMANS

Glasgow is géén laatste kans, zegt Frans Timmermans. Maar er moet wel veel gebeuren

Frans Timmermans: 'Ik denk dat de mensheid niet eerder voor zo'n uitdaging heeft gestaan.' Beeld
Aurélië Geurts

Natuurlijk is de klimaatop in Glasgow van groot belang, zegt Frans Timmermans, leider van de EU-delegatie. Maar we moeten niet doen alsof alles ervan afhangt. Dat leidt alleen maar tot klimaatwanhoop, of juist berusting in ons lot. Als we de klimaatdoelen willen halen – en dat kan nog steeds – moeten we eraan blijven trekken.

Marc Peepkorn 29 oktober 2021, 15:49

Jij en ik zijn allebei grootvader inmiddels', zei Frans Timmermans (60) vorige week tegen de Indonesische president Joko Widodo. 'Dat vond hij leuk. Ik hield hem voor: wat zeggen we over twintig jaar, als we er dan nog zijn, tegen onze kleinkinderen? Dat die klimaatstrijd zo moeilijk was? Dat ze zó gemeen en zó vervelend tegen ons waren dat we zijn weggelopen? Daar hebben onze kinderen en kleinkinderen toch geen boodschap aan? Ik ben toch geen lafaard?'

De halve wereld heeft hij afgelopen weken bezocht, waaronder Indonesië, de VS, Antigua en India. De andere helft had hij aan de telefoon. Een ultieme poging om als leider van de EU-delegatie – en als Europees commissaris voor de Green Deal – de klimaatop in Glasgow een zwieper in de juiste richting te geven. Is hij

optimistischer gestemd over de top, die zondag begint? ‘Ja. Maar ik ben zeker niet euforisch.’

Hoe redden we het klimaat voor 2030?

Nog voor 2030 zijn drastische maatregelen nodig om de klimaatcrisis te bezweren. Maar durven regeringsleiders grote stappen te zetten? Dat is nu de inzet van de cruciale klimaatop in Glasgow. De Volkskrant volgt landen, wetenschappers, bedrijven en burgers in hun zoektocht naar oplossingen.

Praat me bij

Daar is ook weinig aanleiding toe. Alarmerende rapporten – van de VN tot het KNMI – sloegen deze week als veel te grote hagelstenen neer op de toch al murw gebeukte burgers. We vervuilen onszelf nog steeds kapot, is de conclusie. Als we zo doorgaan, is ook het met tranen van triomf overgoten klimaatakkoord van Parijs (niet meer dan 2 graden temperatuurstijging, streven naar minder dan 1,5 graad) de zoveelste lege huls. Volgens de VN koersen we af op 3 graden. ‘Op deze manier halen we Parijs voor geen meter’, erkent Timmermans. ‘Het enige wat me opbeurt is dat het laatste VN-rapport niet is afgedaan als gezwam van wetenschappers met een eigen politieke agenda. Integendeel: de schrik slaat iedereen om het hart.’

Het interview vindt bij hem thuis plaats, aan de keukentafel. Zijn vrouw had hem gewaarschuwd: *de Volkskrant* komt langs, zorg dat

het hier opgeruimd is. ‘Kijk’, zegt Timmermans met een ruime armzwaai, ‘ik heb mijn best gedaan.’ En het is waar: de helft van de grote houten tafel is leeg.

Op de onbespeelde piano in de hoek liggen grote stapels boeken – *Make Russia Great Again*, *Churchill’s Shadow*, *De zeven levens van Abraham Kuyper* – die zijn interesses en passies verraden. Onder en naast de tafel zijn honden Zita, Ouzo en Aoife, die af en toe met een blaf of gegrom de uitspraken van hun baasje onderstrepen. Het interview verstoren ze niet, dat doet alleen John Kerry, de Amerikaanse klimaatgezant, die belt als Timmermans net koffie voor zijn gast maakt. ‘Hi John, how are you?’ ‘I wanna touch base with you, Frans.’

Is Glasgow de laatste kans?

‘Ik ben er niet voor om elke klimaatop te omringen met apocalyptische verhalen. Volgend jaar is er weer een klimaatop. Glasgow is heel belangrijk, we moeten stappen vooruitzetten, liefst sprongen, maar de wereld is niet verloren als we nu niet alle gaten dichten. Dat is onzin, dan beland je in een eindeloze winterdepressie. Er is geen vorm van slagen of mislukken waarbij je de volgende dag niet net zo hard eraan moet trekken.’

De aanhoudende onheilsberichten leiden tot klimaatdefaitisme.

‘Als wij niet door die 2 graden temperatuurstijging heen willen schieten, moeten we tussen nu en 2030 de CO₂-uitstoot halveren. En tussen 2030 en 2040 opnieuw. En dan van 2040 tot 2050 naar netto nul. Dat zijn geen geleidelijke veranderingen, dat zijn tektonische verschuivingen. We moeten de samenleving die gebaseerd is op het element C – koolstof – van de C afkrijgen. Al tweehonderd jaar bouwen we in Europa alles op basis van koolstof: eerst kolen, toen olie, toen gas, tot op de dag vandaag. En daar moeten we nu in één generatie vanaf. Ik denk dat de

mensheid niet eerder voor zo'n uitdaging heeft gestaan.

‘Dan zie je in de politiek twee neigingen. Of je maakt het veel groter: ‘Morgen zijn we allemaal dood!’ Of juist veel kleiner: ‘Het komt allemaal goed.’ Beide zijn hartstikke fout. We gaan niet meteen ten onder als we niets doen, maar het is wel zo dat als we nu niet handelen, we die temperatuurstijging nooit meer beperkt houden tot 2 graden. En wat er dan gebeurt, daar zijn even gedegen wetenschappelijke als rampzalige voorspellingen over.’

Wat moet Glasgow opleveren?

‘Als we na afloop kunnen zeggen: het was moeilijk, het was lastig, maar we hebben nog steeds de kans fors onder die 2 graden uit te komen en zelfs op 1,5 graad, ben ik tevreden. Dan is Glasgow geslaagd. Dan heb je misschien niet de volledige 100 miljard dollar klimaatfinanciering per jaar voor de armste landen en de CO₂-emissiereducties die je verwachtte van alle landen, maar wel voldoende zekerheid dat we de doelstelling van Parijs kunnen halen.’

In Brussel heeft Timmermans zeker niet op zijn handen gezeten. Vriend en vijand erkennen: zijn deze zomer gepresenteerde *Fit for 55*-pakket (gericht op minimaal 55 procent minder CO₂-uitstoot in 2030) is on-Europees ambitieus. Twaalf wetsvoorstellen voor de overgang naar een duurzame samenleving. Alles moet anders: wat we produceren en importeren, hoe we werken en wonen, vliegen en rijden, wat we kopen en eten. Het verzet in de lidstaten broeit dan ook, met de Poolse premier Morawiecki en zijn Hongaarse collega Orbán als aanvoerders. De laatste beschuldigde Timmermans er vorige week van met zijn ‘groene utopieën de Europese middenklasse te vermoorden’.

Timmermans blijft er laconiek onder. ‘Het is een beetje cruijffiaans wat ik nu zeg, maar je begrijpt het pas als je het ziet.

Orbán en Morawiecki hebben een vijand nodig, die moet een naam en gezicht hebben. Ik ben de ultieme vijand, al vele jaren. Het is niet persoonlijk, het is hun manier van politiek bedrijven.'

Wat maakt klimaatpolitiek zo weerbarstig?

'Dit gaat om zoiets groots. De mens heeft de behoefte grote kwesties terug te brengen tot menselijke proporties. Zelfs het goddelijke. Je geeft God een beeld, ook als je godsdienst zegt dat je geen beeltenis van hem mag hebben. Dan in elk geval een van zijn zoon of van de moeder van zijn zoon. Dat de natuur ons gedrag niet meer verteert, dat gaat ons bevattingvermogen soms te boven.'

Een virus, kleiner dan de dikte van een haar, kreeg wel iedereen in de startblokken. Duizenden miljarden euro's om covid en de gevolgen ervan te bestrijden. Maar de sluipende vernietiging van de aarde laten we op haar beloop. Waarom?

'Als je een medische vergelijking wilt maken, dan beter deze: covid was een hartinfarct, de klimaatcrisis is hoge bloeddruk. Een hartinfarct is schrikken en vergt directe actie. Voor hoge bloeddruk kun je lang je ogen sluiten, maar op de lange termijn sloopt het je helemaal. Negeer de tekenen dat oogsten mislukken, dat we plots tornado's in Europa hebben en dat het 50 graden Celsius was in Noordwest-Canada. Als je wegstijgt, zoals we met onze gezondheid ook weleens doen, is het straks te laat. Onze taak is dat wegstijgen te voorkomen.'

Alle seinen staan op rood en ondertussen rijden we rustig door: is dat niet de essentie van de klimaatcrisis?

'Zeker, we gaan nog met veel dingen gewoon door. Ik ook. Maar de bereidheid ons gedrag aan te passen groeit. Natuurlijk is dat relatief: als jij in een land woont waar je vandaag niet weet of je het eind van de maand haalt, is het einde van de mensheid niet je eerste zorg (honden blaffen instemmend). Maar klimaatverandering ontkennen kan niet meer. Wat ik wel zie is

klimaatwanhoop ('O mijn god') en klimaatberusting: 'Het gaat toch mis, laten we nu nog maar even genieten.' Dat vind ik bedreigender voor onze slagkracht dan die paar lieden die nog steeds doen alsof er geen klimaatcrisis is.'

‘Wat ons verlamt, is de manier waarop wij in Europa politiek bedrijven. Onze democratie is de gevangene van het kortetermijndenken.’ Beeld Aurélie Geurts

Is het menselijk haalbaar om na twee eeuwen koolstofverslaving er in één generatie van af te kicken?

‘Het is financieel haalbaar. Het is wetenschappelijk haalbaar. De vraag is of het politiek haalbaar is. De mensheid kan dit. Als iedereen ervan overtuigd is dat dit ons allemaal raakt en dat het alle andere politieke verschillen en controverses overstijgt. Als we dat stadium bereiken, kan de mensheid dit fiksen. Het is als in zo’n sciencefictionfilm als *Independence Day*, over een buitenaardse invasie. De wereld slaat de handen ineen tegen een verwoestende bedreiging van buitenaf.

‘Nu worden we existentieel uitgedaagd door ons vernietigende gedrag. Dat gedrag moet veranderen, anders wordt wat we nu in het klein zien groter en groter. Oogsten zullen steeds vaker mislukken, dus er komt een gebrek aan eten. Op sommige plekken is veel te weinig water en op andere veel te veel, dus er komen conflicten over water. Op sommige plekken wordt het zo heet, daar kunnen mensen niet langer wonen. Dus je krijgt klimaatmigratie. De klimaatcrisis is niet iets voor tofu-etende Teslarijders. Nee, het is het grootste veiligheidsvraagstuk waarmee de wereld ooit is geconfronteerd. Het gaat over oorlog en vrede. Het gaat over stabiliteit.’

Is de politiek in staat zich aan de haren uit het moeras van de nationale politiek te trekken?

‘Wat ons verlamt, is de manier waarop wij in Europa politiek bedrijven. Onze democratie is de gevangene van het kortetermijndenken. Geen enkel electoraat is meer stabiel, dus de neiging van politici is vooral niets te doen waardoor ze de volgende verkiezingen verliezen. En de klimaatcrisis vergt zeer ingrijpende maatregelen. Alleen als het gevoel van urgentie in de

bevolking breed gedragen wordt, zijn politici bereid over die electorale cyclus heen te springen. Helaas zijn we nog niet zover.'

Bij corona wel.

'Ja. Maar bij corona ging het erom: ik moet nu overleven, dus ik vraag mijn kinderen allerlei dingen op te offeren. Laat ik het persoonlijk maken. Ik was 58 toen corona begon, nu ben ik 60. Mijn twee jongste kinderen waren 13 en 15 en zijn nu 15 en 17. Van 58 naar 60 is hop (knipt met vingers), wat maakt het uit. Maar voor kinderen zijn het unieke jaren, bepalend voor de ontwikkeling van hun leven. Bij corona vroegen wij ouderen uit levensbelang grote offers van onze kinderen. Bij de klimaatcrisis moet het net andersom zijn, dat wij offers voor onze kinderen brengen.

'Dat hebben we een beetje afgeleerd. Onze grootouders deden dat wel, vlak na de Tweede Wereldoorlog. Die bouwden het land op, niet met het eigen profijt voor ogen, maar dat van hun kinderen en kleinkinderen. Dat gevoel moet terugkomen. Dat je iets doet waar je zelf niet meteen beter van wordt, maar waardoor je kinderen straks niet in een totaal vervuilde wereld leven. Nu al overlijden jaarlijks 400 duizend mensen in Europa voortijdig door luchtvervuiling. Dat worden er veel meer als we niets veranderen.'

Wat staat op het spel: de mensheid of de aarde?

'Ach, die aarde bestaat al zo lang. Als wij het voor onszelf onleefbaar maken, komt er een ander soort leven. Wij verdwijnen, de aarde blijft rustig haar rondjes om de zon draaien.'

'Sterft gij, oude vormen en gedachten', het komt uit de Internationale. Dat moet u als PvdA'er aanspreken.

'Inderdaad, heel sociaal-democratisch! Waar het om gaat is herverdeling, dat is de kern van alle politiek. Tot nog toe deden we

dat vanuit het idee van eindeloze groei en expansieruimte. Nu staan we voor het eerst voor de vraag hoeveel ruimte de aarde aan de mensheid te bieden heeft. We kunnen immers niet tegen de 1,4 miljard inwoners van India zeggen: jammer voor jullie, maar het is klaar met die groei, wij hebben alles lekker opgestookt. Herverdelen betekent nu inschikken. En het kan. Het kan!’

Hoe overtuigt u Rutte, Macron en Biden dat electorale zwaard van Damocles te negeren?

‘Door kortetermijnsuccessen te combineren met langetermijnstrategieën. Hoe revolutionair is het om tegen de auto-industrie te zeggen, zoals de EU doet: vanaf 2035 maak je alleen nog schone auto’s. De industrie accepteert het, meer en meer fabrikanten zeggen zelfs: we kunnen dat eerder. En dat voor een industrie die afgelopen decennia tegen elke aanscherping van de emissie-eisen te hoop liep: ‘Onmogelijk!’

‘Of neem ‘die idioot van een Timmermans’ die plastic rietjes wilde verbieden. Nou, de bevolking wilde het, in acht maanden was het voor elkaar. Heeft het onze levenskwaliteit aangetast? Plastic tasjes verbieden kon ook niet, wel zie: het is geregeld. Niet meer roken in de horeca: gebeurd. Natuurlijk is de klimaatcrisis van een andere orde dan roken aan de bar of plastic rietjes. Maar het kan als het belang wordt onderkend. Niets is onmogelijk.’

U verwees eerder naar uw kleinzoon Kees. Is hij een nieuwe drijfveer in uw werk?

‘Het belangrijkste tot nog toe in mijn beroepsleven was de val van de Muur zo’n dertig jaar geleden. Ik ben nog als militair opgeleid om te vechten tegen de andere kant van die Muur. Alles wat ik sindsdien professioneel gedaan heb – als diplomaat, Kamerlid, minister, commissaris – stond in het teken van het herscheppen van een wereld, het einde van de Europese deling (hond blaft). Waar we nu zijn, had ik dertig jaar geleden niet voor mogelijk

gehouden. 2050 is weer dertig later. Ik hoop dat Kees dan zegt: 'Het is gelukt, het kon dus wel.' Als we nu inzetten op 55 procent minder CO₂-uitstoot in 2030, slagen we daarin. Zo niet, dan is zo'n belofte van klimaatneutraliteit in 2050 voor kleine Kees uiteindelijk geleuter.'

De huidige stijging van de energieprijzen leidt tot grote onrust en verzet. Die gele hesjes van een paar jaar geleden zijn wat dwarrelende herfstblaadjes vergeleken met de storm die uw groene pakket zal doen opsteken.

'Moeten we dan verlammen? Het bijltje erbij neergooien? Ik zal u zeggen: deze fundamentele transformatie gaat onvermijdelijk gepaard met schokken: in de prijzen voor energie, voor voedsel, voor halfgeleiders. Natuurlijk kan het pakket ontrafeld worden. Lidstaat X vindt dit niet leuk, Y dat niet, maar ze hebben zich vastgelegd op de reductiedoelen voor 2030 en 2050. Dus dan zeg ik: wat is uw alternatief?'

Uw grootvaders waren mijnwerkers, u komt uit Limburg. Het verzet tegen sluiting van de mijnen en verandering moet u bekend voorkomen.

'Een halve eeuw later leeft die boosheid bij sommigen in Limburg nog steeds. Daarom moeten we laten zien dat niemand achterblijft, dat we niet blind zijn voor energiearmoede. De omschakeling die wij voorstaan in onze plannen kost een paar 100 duizend banen, maar er komen ook 2 miljoen nieuwe, betere banen bij. In Silezië, waar de mijnen moeten sluiten, snappen ze heel goed dat kolen geen toekomst hebben. De vraag is: zijn we in staat op tijd nieuwe industrie te brengen?'

De EU draagt 8 procent bij aan de mondiale CO₂-uitstoot. Op die overige 92 procent hebben uw plannen geen effect.

'Dat is niet waar. De EU is de meest koopkrachtige markt waarop iedereen actief wil zijn. Onze strengere milieunormen zullen door anderen gevolgd worden, zeker als ze hier hun producten

afzetten.'

Verandert u zelf uw gedrag?

'Puberkinderen maken je heel gevoelig voor je eigen hypocrisie. Die roepen tegen me: 'Ja hallo, jij bent toch papa Green Deal? Zitten we in één auto? Dan is die tenminste vol.' De grote BMW is op leeftijd, die zal worden vervangen door een elektrische auto. We eten minder vlees. Maar ik vraag niet aan iedereen als een soort Savonarola (een Italiaanse ascetische prediker uit de 15de eeuw) alles af te zweren wat enigszins belastend is voor het milieu. Ik vraag niemand in een hol te gaan wonen en op gras te kauwen. 'Het moet wel een beetje leuk blijven', zegt Mark Rutte dan. Maar het feit dat je verandert is ook leuk! Mij schenkt het enorm veel voldoening dat ik, ook op moeilijke momenten, tegen mezelf kan zeggen: ik doe het wel voor Kees. Dat geeft me meer een kick dan een extra dot gas in de auto.'

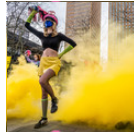

Hoe redden we het klimaat voor 2030?

Nog voor 2030 zijn drastische maatregelen nodig om de klimaatcrisis te bezweren. Maar durven regeringsleiders grote stappen te zetten? Dat is nu de inzet van de cruciale klimaatop in Glasgow. De Volkskrant volgt landen, wetenschappers, bedrijven en burgers in hun zoektocht naar oplossingen.

Praat me bij

Lees ook

Het gapende gat tussen beloven en doen, bestaat niet alleen bij Shell

Nederland moet fors meer doen op klimaatgebied. En de doelen kan het deels niet zelf bepalen

Is de klimaatop in Glasgow zinloos? 'Linksom of rechtsom, groene energie moet goedkoper worden'

MEER OVER POLITIEK MILIEU GLASGOW EU EUROPA FRANS TIMMERMANS PARIJS VN MARC PEEPERKORN

Nieuws & Achtergrond

NIEUWS

MEER >

EU steekt stokje voor Russische inmenging in Mali, om cruciale verkiezingen niet te verstoren

REPORTAGE

Vaccineren of huisarrest:

nriik zorst 2C

MEER NIEUWS & ACHTERGROND

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

[Tip hier onze journalisten](#)

Contact met de redactie
Contact met de klantenservice
Privacystatement
Abonnementsvoorwaarden
Gebruiksvoorwaarden
Cookiebeleid
Cookie-instellingen
Auteursrecht
Colofon

Klantenservice
Mijn account
Vakantieservice
Adverteren
Losse verkoop

Meer de Volkskrant

Abonneren
Nieuwsbrieven
Digitale krant
Webwinkel
Puzzels
RSS-feeds
Facebook
Twitter
Android apps
iOS apps

Navigeer

Columnisten
Recensies
De Volkskeuken
Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2021 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden